

۲۰۲۰/۰۸/۱۳

احسان لمر

جناب استاد گرامی و محترم داکتر صاحب کاظم

سطور پر لطف مورخ ۰۷/۰۸/۲۰۲۰ شما را در صفحه نظر سنجی این سایت عزیز خواندم چون یک هفته بیرون از شهر ما و در رخصتی بودم نتوانستم ارادتم را به شما زود تر ابراز نمایم که معذرتم را بپذیرد. مجدداً از ارسال آثار ارزشمندتان به من یک جهان ممنون.

چنانچه حضور مبارک می دانند وابسته گی فکری من نخست از راه و مکتب سید جمال الدین افغان و محمود طرزی و یاران نزدیکش شروع می شود. سید سترگ مشعلی را افروختند و طرزی و دوستانش آنرا در راه مردم بدست گرفتند اما متأسفانه بعد از نهضت امانیه، نادر خان و برادرش غرض خشنودی و منافع بریتانیه آن حرکت پیشرو را با بربریت سرکوب نمودند، نادر خان به اطرافینش دستور داده بود که "نام این ملعون «محمود طرزی» را در برابرم مبرید." و اما محمد صادق خان مجددی گستاخانه و غیر مودبانه تر چنین نوشت: "مؤسس خلاعت و رذالت در افغانستان، مجسمه نفاق و طغیان، شالوده ترمرد و عصیان «امان الله خان»، مخرب افغانستان همین شخص «علامه محمود طرزی» است و پس". به خداوند معلوم که الله نواز و شاه جی هندوستانی چه ها می گفتند؟؟ البته الله نواز خان و احمد علی خان لودین در دو توطئه ترور امان الله خان در ایتالیا به هدایت سردار هاشم خان هم ناکام شدند: (داکتر عبدالرحمن زمانی - بازنگری دوره امانی و توطئه های انگلیس ص ۵۱۰)

افراد باقی مانده محدود نهضت امانیه (که از تیغ هاشم خان) زنده مانده بودند و از زندانها آزاد شدند با عده ای از وطن دوستان باز هم سر بلند کردند (ویش خلمیان - وطن - ندای خلق) و هم چنان جوانان برارنده و محصل آن دوره (اتحادیه محصلین) را اساس گذاشتند (سطور کتبی شادروان دکتور صاحب حیدر داور - شادروان دکتور حمایت الله اکرم - شادروان استاد فاضل را در اختیار دارم) ولی باز هم سرکوب شدند و زنجیر و زولانه به دست و پای شان افتاد.

تعدادی از بهترین های ما و شاگردان دوره مکاتب امانیه چون پژواک ها مجروح ها داکتر یوسف ها و صد های دیگر به شمول میوندوال با نظام همکار شدند چون به ایشان اشد ضرورت هم بود. گر چند کار کرد سردار داود خان شهید در آبادانی و هم برای توسعه پلیس کشور قابل توجه است، اما در اردو در سال ۱۹۵۹ «سیستم تاکتیکی ارتش افغانستان را بر مبنای سیستم شوروی تنظیم کرد. وقتی بر سر این موضوع در وزارت دفاع بحث شد سردار محمد داود {خان} که مسئولیت وزارت دفاع را نیز بدوش داشت، به شدت به نظر صاحب منصبانی را که طرفدار سیستم ترکیه بودند رد کرد و دستور داد تا ارتش بر اساس مدل اتحاد شوروی تنظیم گردد. بر مبنای آن یک هیئت نظامی شوروی در سال متذکره وارد کابل شد. این هیات سه سال کار کرد و اساس پلان جدید تمام اردوی افغانستان متکی بر سیستم اتحاد شوروی گردید»^۱

به جواب این سطور شما «مسئولیت آنرا بدوش یک شخص انداخته و با اینکار فکر میکنند مقام آن شهید را در سطح ملی بالا می برند.» عرض کنم که قتل میوندوال پیراهن عثمان نیست واقعت است که مورد تائید جناب شما هم می باشد اما من هرگز «بدوش یک شخص» یعنی سردار داود خان شهید نه می اندازم. ولی همه مردم کشور بخصوص آگاهان آن زمان برویت شواهد عینی می دانند که میوندوال در جریان تحقیق و شکنجه کشته شده.

توجه فرمائید که در دستگاه امنیتی «سازمان مخفی و انقلابی اردو» یک سال و شش ماه ده روز بعد از استعفای سردار فقید از صدارت تشکیل شد: «به تاریخ ۲۶ سنبله ۱۳۴۳ (۱۷ سپتمبر ۱۹۶۴) اساس "سازمان انقلابی اردو" طی نشستی

در گوشه ای از باغ محوطه قصر تاریخی دارالامان، بدون استفاده از قلم و کاغذ، اصلی که بمثابة یکی از اصول زرین مبارزه مخفی تا پایان کار مراعات گردید، گذاشته شد» که ادامه گروپ های مطالعه و مباحثه تحت رهبری محترمین خبیر - کارمل - تره کی - بدخشی و..... است که با آرامش در دهه قبل جلب و جذب وسیع در اردو و ملکی داشتند.

عبدالقدوس غوربندی می نویسد: «آقای حسن شرق که در پروژه کودتا محمد داود {خان} به گفته خودش امر اخذ خبر نیز بود برای تحکیم مواضع خود متقابلاً از رهبری پرچم طلب کمک می کرد تا اشخاص کاملاً نا شناخته نظامی را به صورت غیر مستقیم به کودتا چیان چینل او ارتباط دهد. چنانچه مرحوم فیض محمد از قطعه کماندو به شیوه خاص به حسن شرق معرفی گردید....»^۲

بسیاری از افسران عضو سازمان نظامی اردو که آقای محتاط از آنها نام می برد افسران تحصیل کرده شوروی بودند، او از اهداف شان چنین یاد می کند، روزی فیض محمد به وی گفته بود: «محتاط! هدف نهائی من در افغانستان ایجاد یک سیستم سوسیالیستی است. من معتقدم که با سردار داود {خان} می توانیم به هدف خود نائل شویم و حالا خودت مرام آخری خود را روشن بساز و برایم تشریح بده؟» محتاط در پاسخ به فیض محمد برنامه و هدف خود را پس از توضیح مفصل این گونه خلاصه سازی می کند: "به منظور ایجاد یک جامعه مرفعه و فاقد از بی عدالتی های ژرف اجتماعی و طبقاتی ما دو حرکت می کنیم حرکت اول ما شامل سردار داود و آن عده اشخاصی که با اندیشه های گوناگون مجهز می باشند و حرکت دوم ما بعد از بسیج ساختن نیرو های خودی و تشخیص درست زمان، به راه می افتد که در نتیجه آن تصفیه و اخراج عناصر نا مطلوب از درون دستگاه حاکمه است با این هدف فشرده می توانیم عمل کنیم. حرکت اول ما شامل سردار داود و آن عده اشخاصی که با اندیشه های گوناگون مجهز می باشند و حرکت دوم ما بعد از بسیج ساختن نیرو های خودی و تشخیص درست زمان براه می افتد که در نتیجه ی آن تصفیه و اخراج عناصر نا مطلوب از درون دستگاه حاکمه است....»^۳

با دقت در سطور بالا «حرکت اول ما شامل سردار داود و آن عده اشخاصی که با اندیشه های گوناگون مجهز می باشند.... در نتیجه ی آن تصفیه و اخراج عناصر نا مطلوب از درون دستگاه حاکمه است» به این نتیجه می رسیم که متأسفانه از نام سردار فقید صرف برای اهداف شان استفاده نموده که در نتیجه تصفیه بعدی را انجام دهند، همین است که مخالفین خود را بنام کودتا در نخستین قدم از سر راه برداشتند، وقتی موفق به کشتن سردار ولی و موسی شفیق یا دیگران نشدند و تشت رسوائی شان از بام افتاد با استفاده از ضعف مسئولان امنیتی (وزاری دفاع و داخله و استخبارات) به مرحله دوم یا کودتا (ثور) آماده شدند.

نظر شما مورد تأیید است که تحریر داشتید، دکتور صاحب حسن شرق که «متکفل شناسائی بیشتر این نظامیان بود که آنها بعداً در کمیته مرکزی جناح چپ کودتا را به رهبری داکتر شرق تشکیل میدادند» و هم چنان: «به این نظر رسیده ام که شهادت میوندوال در ارتباط با موضوعی است که شوروی میخواست بر طبق مدل مصر، رقبای میدان را پس از محمد داود از میدان بردارد و زمینه به قدرت رسیدن داکتر شرق را مهیا سازد و اولین قربانی اینکار شهید میوندوال بود. بعد تر البته اعدام عبدالولی و موسی شفیق نیز در سرلوحه کار آنها قرار داشت. محمد داود از حادثه میوندوال سخت ناراحت شد و از تکرار آن در مورد دیگران جداً جلوگیری کرد.» پس این مطلب را خود به خود شما حل نمودید.

جناب شما می نویسید: «جناح چپ کودتا»، «شوروی میخواست بر طبق مدل مصر، رقبای میدان را پس از محمد داود از میدان بردارد و زمینه به قدرت رسیدن داکتر شرق را مهیا سازد»، و شخصاً محمد داود خان «از حادثه میوندوال سخت ناراحت شد» و چنانچه خوانده بودم دکتور حسن شرق با درک ناراحتی داود خان نزد نعیم خان مرحوم رفته موضوع (مرگ میوندوال) را واقع شده و پایان یافته وانمود کرد.

با کمال هزاران تاسف گنجینه مطبوعاتی من کتب - سالنامه های دوره نادر خان و اوائل سلطنت مرحوم ظاهر خان - جراید خلق، پرچم، شعله جاوید، روزگار، ترجمان .... ، بشمول روزنامه انیس را در کابل داشتم و آرزوی دوباره داشتن

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره: له ۲ تره

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپکنی د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولي

آن باز هم بدل من است ورنه از روی سند یکایک کار کرد حکومت میوندوال را می نوشتم، با آن هم برویت « کتاب سال انیس - به همت مؤسسه نشراتی انیس چاپ مطبوعه دولتی در سال ۱۳۴۵ » نشر شده بود من کارکرد یک ساله میوندوال فقید را در ۰۱ / ۱۰ / ۲۰۱۸ نوشتم که در این پورتال وزین نشر شد:

<http://www.afghan-german.net/upload/Tahlilha PDF/lemar e kar name yak sala maiwandwal.pdf>

جناب استاد، نه تنها من و مردم افغانستان و اهل خبره و با سواد افغانستان و تاریخ وطن می دانیم که متأسفانه تا زمان که فراریان به دامن پاکستان و استخبارات شان (ربانی حکمتیار و مسعود) در پنجشیر حرکتی نکردند دولت متوجه اشتباهات شان نبود. بعد به تدریج تصفیه ها شروع شد. ولی بد بختانه و با هزاران تأسف پایه های نظام در اردو و پلیس تحت اداره اشخاص بسیار ضعیف و نا توان ایستاده بود. ایا هم دستی وزیر داخله (به قول از مرحوم میر محمد صدیق فرهنگ) با حفیظ الله امین واقعیت داشت؟ گر چند ما در عمل شاهد بودیم اولین بار (دوره خانواده نادر خان) زندانیان مهم سیاسی به توقیف ولایت کابل برده شدند - امین شب گرفتاری ها را در منزل خود گذشتاند - وزیر داخله در شفاخانه صدا زد به امین بگوئید که من زخمی شدیم؟؟؟، همچنان استخبارات کشور بدست محمد اسماعیل خان فرمان بود. وزارت های تحصیلات عالی و معارف هم وضع بهتر از آن نداشت. کار نامه های و سخنان مرحوم فایق به فکاهیات روز بدل شده بود. امور خارجی و گویا منشی مجلس وزرا هم بد تر از همه بود توجه جناب عالی را به مصاحبه از شادروان دکتور علی احمد پوپل جلب می نمایم که فرمودند: «زمانی که بنده در دوران سفارت مسکو ایفای وظیفه می نمودم، در عین وقت سفیر سیار و غیر مقیم چند کشور اروپای شرقی مانند رومانیا، هنگری، و غیره نیز بودم

روزی مرحوم سردار محمد نعیم خان برادر و نماینده با صلاحیت و خاص سردار محمد داود خان در امور خارجی که مشغول دیدار از هنگری بود و بنده نیز بخاطر استقبال و همراهی شان به بوداپست پایتخت آن کشور رفته بودم از من خواستند چون می خواهند حرف مهمی را با من در میان بگذارند لطفاً در بیرون از ساختمان در حویلی با هم نشستیم و صحبت نمائیم. چون آن زمان امکان ثبت و شنیدن مکالمات در داخل ساختمان از سوی استخبارات کشور های اروپای شرقی زیاد بود ...

او برایم در حالی که از شدت غصه به گریه افتاد مرا بنام وزیر صاحب .... خطاب نموده و اظهار داشت که شما که از جمله نزدیک ترین و معتمد ترین شخص به برادرم هستید و من شما را یگانه کسی میدانم که آغا گلم.... حرف های تان را خواهد شنید، به لحاظ خدا شما به آغا گلم بفهمانید که تصامیم و کار هایش نه تنها خودش و همه ای ما و فامیل ما را، بلکه ملت و مملکت را بلاخره تباه و بریاد خواهد نمود.

من بار ها است که به آغا گلم تمام مشکلات و جریانات خطر ناک ملک و مردم را بیان نموده ام ولی حلقه افراد بیسواد، جاهل و عقده ای در محاصره خویش دارند، حتی بر من در این روز ها هدایت داده که هر چیزی که می کنید با وحید جان (وحید عبدالله) لطفاً اول مشوره نمائید!

داکتر صاحب مرحوم پوپل می گفتند، سردار نعیم خان مرحوم در حالی که اشک می ریخت می گفت به والله من که سالیان زیاد وزیر خارجه بودم اگر این بچه بیسواد (وحید عبدالله) {را} بحیث سکرتر چهارم کدام سفارت هم مقرر می نمودم.»^۴

راجع به مرحوم وحید عبدالله یکی از هم صنفان شان در مکتب ابتدائیه استقلال (استاد سابق فاکولته حقوق پوهنتون کابل که در شهر محل اقامت ما تشریف دارند و الحمد لله حیات دارند) مطالبی را برایم گفته بودند و ضمناً در اتو بیوگرافی رئیس تدریسات مسلکی وزارت معارف مطالبی در اختیار دارم که این ها با حرمت به شخصیت مرحوم وحید عبدالله دردی از هزاران درد دیگر این مردم است. در پهلوی آن بی اتفاقی بسیار شدید داخل کابینه، نحو انتخابات لویه جرگه، اعلان تشکیل حزب «انقلاب ملی» و غیره بر پرستیژ نظام متأسفانه ضربه نهایت شدید زد

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره: له ۳ تره

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرو مخکي په خیر و لولئ

من با این جملات شما موافق نیستم که تحریر داشتید: «حمله طرفداران میوندوال به شهید محمد داؤد کار درست نیست. آنها میخواهند بدینوسیله برای میوندوال شهرت کسب نمایند،» میوندوال ضرورت نداشت و ندارد که ما برایش کسب شهرت نمائیم یا دشمنان هم با دشنام و ناسزا او را خورد جلوه دهند او در زمانش شهرت ملی و بین المللی داشت به گونه مثال زمانی که در مراسم جنازه شاستری صدراعظم فقید هند در میدان دهلی بیانیه داد صدراعظم و وزرای خارجه ممالک اشتراک کننده به علمیت او بیشتر پی بردند و کاسیگین صدراعظم شوروی از وی خواهان ملاقات شد و میوندوال همان جواب چند لحظه قبل خود او را (اگر وقت داشتم) برایش داد، یا بیانیه شدید لحن او در سازمان ملل متحد در دفاع از کشور های عربی و ضدیت با حملات اسرائیل به کشور اسلامی باعث توطئه های امریکا علیه او گردید.

دشمنان نهضت اول، دوم و سوم مشروطیت، دشمنان محمود طرزی و نهضت امانیه، محمودی - غبار - پشتون - بلخی - دکتور یوسف - میوندوال - موسی شفیق - پژواک - مجروح - علامه رشاد - پوهاند جاوید و صد های دیگر با سنگ اندازی - دشنام دادن و توهین بر علیه آنها کاری کرده نخواهند توانست، جز آنکه خود را خورد حقیر و حقیر تر بسازند.

من در حالی به کارکرد بزرگ علمی و فرهنگی شما بخصوص رویداد های لویه جرگه امانیه که عمدا در نیم قرن پنهان نگهداشته شده بود و ده ها و صد های دیگر فخر می کنم و همیشه از آن مستفید شده بحیث مآخذ استفاده می نمایم این سطور را با کمال حرمت به شما نوشتم.

*****

منابع:

۱ - www.kabulpress.org/my/spip.php?article۳۵۹۵

۲ - عبدالقدوس غوربندی - نگاهی به تاریخ ح. د. خ. ا. - اسد ۱۳۷۹ محل نشر سوید ص ۳۰

۳ - www.kabulpress.org/my/spip.php?article۳۵۹۶ مورخ ۲۰۰۹/۰۷/۰۶

۴ - ویس ناصری - وداعیه با تلویزیون و شبکه جهانی آریانا افغانستان - ۲۰۰۷/ ۱۲ / ۱۴
www.khawaran.com/WaisNaseri-WedaieaBaMeskinyar.htm

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شمیره: له ۴ تره

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله لیکنه له رالیرولو مخکي په خیر و لولئ

Fehler! Unbekannter Name für Dokument-Eigenschaft.

د پانو شميره: له ۵ تر ۵

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همكاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه كړئ maqalat@afghan-german.de يادونه: دليكنيزي بني پازوالي د ليكوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليكنه له راليرلو مخكي په خير و لولئ